

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שלישי כ' ניסן תש"פ | דף היומי בבלי: שבת לט.

דף היומי בהלכה: מסעיף י"ג עד סעיף י"ד.

מוסר: שמירת הלשון - שער התורה תבנה ותכונן' עד 'ועתה נבוא'.

קנין חכמה הלימוד השבועי: מסכת אבות פרק ג משנה יא עד פרק ג משנה יג

"לפני בוא המשיח ירדפו את יראי ה' בצורה משפילה ביותר" - מתוך 12 סימני הגאולה שנמסרו בשם הרה"ק מליז'ענסק זי"ע | הרגע הפלאי שמחולל ישועות: כשאדם מרגיש שרק הקבי"ה יכול להושיע אותו | מדוע גורש 'רואה הנסתרות' ממשרדי הק.ג.ב.? | 1868

על דא ועל הא

בהיותו אברך צעיר לימים, סיפר לו יהודי קשיש בן 95, שהיה בנו של אחד מתלמידי המובהקים של הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע"א, ושמע מפיו 12 פרטים שיתרחשו בסוף הגלות, לקראת בואה של הגאולה השלמה

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א על היציאה לחרות

המשיח והצפיה לגאולה.

רבי חיים סיפר לבניו את כל שנים עשר הדברים שמסר לו

הקשיש. נביא בפניכם רק את חלקן הקטן, מה שסיפרו לי:

לפני בוא המשיח יירדפו את החרדים לדבר ה' בצורה חריפה ביותר. הם יהיו נתונים למרמס בצורה מושפלת ביותר. אותן רדיפות והשפלות, לו היו מתרחשות בדורות קודמים, שהיו קרובים יותר את הקב"ה מאשר הדור האחרון - הם לא היו יכולים להחזיק מעמד למולן! עדינות נפשם של אנשי הדור הקודם וקרבתם אל האלוקים, לא היתה יכולה לסבול בזינות והשפלות שכאלו! הם לא היו מסוגלים להחזיק מעמד מול ביזוי כבוד התורה שכזה!

רק הדור האחרון, הסובל מטמטום הלב ולוקה בחוסר בהירות מוחלט ומשווע, יכול לסבול בזינות שכאלו! הוא לא מרגיש די הצורך בכבודה של תורה המושפל עד עפר. לא כואב לו די הצורך מכל אותן יריקות וזריית עפר על תורה ולומדיה.

לפני בואו של המשיח יהיו 'חבלי משיח'. תמיד הבנתי שהמילה 'חבלי' לקוחה מהפסוק (הושע י"ג, י"ג) "חבלי יולדה יבואו לו", והכוונה שתרכינה אז הצרות והמכאובים כמכאוביה של אישה

"הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא" (מלאכי ג', כ"ג. הפטרה

לשבת הגדול)

כולנו כמהים לדעת מה יהיה בסוף הגלות.

אביו של עמוד ההוראה הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, הגאון המקובל רבי חיים לייב אויערבך זצ"ל, שהיה מקובל גדול, סיפר לבניו, שבהיותו אברך צעיר לימים, יצא לו לשוחח עם יהודי קשיש, בן תשעים וחמש, שהיה מסיק את התנורים בבית הכנסת שבעיירה. למרות גילו המופלג, כוחו היה במותניו, והוא היה קם באישון לילה למלאכתו, שעה ארוכה בטרם הגיע ראשון המתפללים לבית הכנסת.

בהזדמנות אחת, שח אותו זקן באוזניו של רבי חיים לייב, כי הוא בנו של אחד מתלמידי המובהקים של הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע"א, וכי שמע מפיו שנים-עשר פרטים שיתרחשו לעת סוף הגלות, לקראת בואה של הגאולה השלימה.

מנהגו של רבי אלימלך היה לדבר בסעודה שלישית, ואותה היה מחלק לשני חלקים: בחלקה הראשון היה אומר דברי תורה על ענייני פרשת השבוע, ובחלקה השני היה מדבר על ענייני

יולדת, הזועקת בקול רם מכאביה.

אולם אותו ישיש שח בשם רבי אלימלך מליז'נסק זי"ע, פירוש אחר לגמרי: הקב"ה ימתח חבל מתחילת העולם ועד סופו, ורק מי שיתפוס בו - יינצל. הקב"ה ינענע את החבל ולא כולם יצליחו להמשיך ולאחוז בו. חלק גדול מהאנשים יפרשו את הנענוע בצורה מעוותת, שכביכול הקב"ה מבקש להפסיק לאחוז בחבל... בה בשעה שההפך הגמור הוא הנכון: הקב"ה מעוניין לראות מי ממשיך לאחוז בו בצורה איתנה ועקבית, למרות הנענועים החזקים, ורק הוא יינצל. כל השאר, אלו שיעזבו את החבל, ילכו לאבדון, וכמאמר הכתוב: "כי מנסה ה' אלוקיכם אתכם לדעת הישכם אוהבים את ה' אלוקיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם" (דברים י"ג, ד')

בתקופה זו יהיו הנסיונות רבים, קשים ומורכבים. לא כולם יצליחו להחזיק מעמד. רבים יהיו הנופלים שיעזבו את החבל! רק המתמידים העיקביים, שימשיכו לאחוז בחבל בכל כוחם, למרות כל הנסיונות והקשיים - הם, ורק הם, יזכו להשיג ולראות את הגאולה השלימה.

ישועת ה' כהרף עין

יהודי בשם רבי אליעזר מנס, נשלח לסיביר לעשרים שנות עבודת פרך. בתחילה גזרו עליו "רק" עשר שנים, אבל אחר כך התארכה תקופת המאסר לעשר שנים נוספות. הוא עבר ייסורים נוראים ונסיונות קשים, אך אט אט חלף הזמן, ולבסוף מצא את עצמו בתקופה האחרונה למאסר.

זמן קצר לפני השחרור הסופי, הודיעו לו על השחרור הצפוי, אך הוסיפו לומר כי עליו לגמור את עבודת החשבונות שלו בזמן, ואם לא יסיים יהיה עליו להשאר עוד...

המסכן ישב עד השעות הקטנות של הלילה, רכון על ספרי החשבונות, כדי לסיים בזמן.

לילה אחד, בהיותו לבדו במשרד, נכנס לשם אדם. הלה הגיש לו טופס, ובקש ממנו שיחתום במקום המתאים, כדי שיוכל לקבל מגפיים שאותם מקבלים הקצינים. חתימה כזו פרושה - גזר דין מוות. רוסיה הסובייטית אינה מוחלת על בגידה ושליחת יד ברכוש הצבא. מנס זכר זאת היטב, וסרב נמרצות לחתום.

"זו פקודה" - אמר הזר בקולו המפחיד. אך היהודי נותר בשלו: "איני יכול לחתום". "אם תרצה" - הוסיף לבסוף - "אתן לך את המגפיים שלי, ואני עצמי אלך יחף"...

"אינך מתבייש להציע לי הצעות מעליבות כאלו?", זעם הזר - "אקח אותך מיד למשפט!"

בידיו הגדולות תפס בו, וגרר אותו אחריו לאחד החדרים הפנימיים. מבט קצר על פני הנוכחים הבהיר ליהודי שהוא נפל בידי אנשי העולם התחתון, חבורה של אוכלי אדם, קבוצת גנבים.

האיש הסביר להם בכמה מילים מה ארע, וזעמם גבר. הם הושיבו אותו מסביב לשולחן אחד, למשפט מהיר, ושאלו: "איך סרבת לראש השבט שלנו? מדוע לא אישרת לו את קבלת המגפיים? מה תוכל לומר להגנתך?"

היהודי ניסה לבקש סנגור, ופנה לאחד הפרצופים המוכרים שעמדו שם, בבקשה לשמש כסנגורו. הלה הסכים, פתח ואמר: "מכיר אני איש זה כאדם ישר, אבל מאחר שעשה מעשה שלא יעשה לראש החבורה שלנו, ודאי שאחת דינו למיתה".

פניו חוורו, אם זה הסניגור, מי יודע מה יגידו השאר?! בכל זאת, ניתנה לו רשות הדיבור להצדיק את עצמו. הוא התבונן ארוכות בפני ראש החבורה, הן היו מוכרות לו... לפתע נזכר - עשרים שנה קודם לכן חלקו שניהם תא אחד בבית הסוהר.

פנה ואמר לו: "לפני עשרים שנה ישבנו יחד בבית הסוהר". ראש החבורה הנהן בראשו.

"אמי הצליחה לשלוח לי אוכל בדרך לא דרך. אתה אז עמדת למות מרוב חולשה, ואני נתתי לך את האוכל שלי והחייתי אותך... האם לא תוכל להתחשב בזה?!"

החברים המהמו בהערכה, אבל המפקד לא הראה סימני גמישות: "מה שעשית אז לא מספק עכשיו. כעת עברת על פקודה מפורשת שלי, ועליך להיענש".

נראה היה כי כלו כל הקיצין.

ברגע זה קיבל היהודי לפתע עוז ותעצמות נפש. הוא קם ממקומו, פנה אל החברים ואמר: "חברים, היודעים אתם מיהו המפקד שלכם? מדובר באדם נוכל. כשישבתי בית הסוהר הצליחו כמה חבר'ה לחפור מנהרה כדי להמלט. המפקד שלכם הלך ומסר אותם לקצינים, והם נתלו. זה מי שעומד בראשכם!... הנה אחרי שהחייתי אותי, הוא לא מתבייש להרוג אותי באשמה כזו... איך אתם שמים ראש כזה עליכם? איך אינכם מתביישים?!"

באורח פלא עשו דבריו את הבלתי יאמן. חבר ה'שופטים' החלו להתייעץ בינם לבין עצמם, ולבסוף יצאו בהחלטה כי פוטרם את היהודי מכל עונש, ומקיימים ישיבה מיוחדת, על מנת לדון בהמשך כהונתו של אותו מפקד עליהם...

לפעמים נמצא אדם במצב כמעט ודאי של יאוש. חבל התליה כבר כרוך סביב צווארו, אבל דווקא בגלל היותו במצב כזה, אם רוצה הקב"ה להצילו, הוא נוסך בו כוחות ועוז מיוחדים.

עם ישראל היו נתונים בחבל התליה של פרעה - אבל מאחר שהקב"ה חפץ בהצלתם, הם קבלו לפתע עוז, עד שלא פחדו ממנו כלל.

הצלתם הניסית של ישראל באה ללמדנו, שאין יאוש בחייו של יהודי, גם במצב הקשה ביותר בעולם. תמיד אחרי ימי ירידה יש ימי עליה.

(מתוך הספר 'משכני אחריו', שיחות מפי הרה"ג רבי ראובן אלבז שליט"א)

סיפורי הפלאות על ר' לייב חאבנער הלכו והתפרסמו, וברוסיה, כמו ברוסיה, ידע מכך גם הק.ג.ב. יום אחד הבזיק במוחו של חוקר ק.ג.ב. רעיון גאוני: למה לו להשקיע כ"כ הרבה משאבים בגילוי מפרי חוק, לייבל'ה הוא הפתרון...

"כי בדבר אשר זדו עליהם": רואה הנסתר שגורש בבהלה ממשרדי הק.ג.ב.

מיד הוזמן לייבלה למפקדה האימתנית של הק.ג.ב. שם התבקש לספר איזה יהודים מחביאים כסף וזהב. מיד נזעק לייבלה ואמר: "אני יהודי פשוט, מה אתם רוצים ממני?" אבל אמא רוסיה הרי יודעת הכל, ובוודאי על הכוחות הפלאיים שלו. ואז סינן החוקר: "אם לא תדבר יחשב הדבר כהעלמת אינפורמציה, שעונשה בחוק הוא קשה מאוד". רבי לייבלה ניסה להתחנן על נפשו שהכל בטעות יסודו, אבל החוקרים לא ישמטו ידיהם כ"כ מהר מדג כזה שמן שסו"ס נפל לפניהם. לפתע ננער רב לייבלה והכריז בקול רם: "הנה לכם האינפורמציה..." החוקרים נדרכו: "לך", הצביע לייב על ראש סגל החוקרים, "יש הרבה מטבעות זהב שמונחים בקערה מכוסים בחריצי גבינה, ולך..." - הצביע על החוקר השני... אבל לפני שהספיק לסיים את המשפט, מלאכי החבלה של הק.ג.ב. קפצו עליו: "תוציאו את המטורף הזה מכאן מהר, הוא לא יודע כלל מה הוא מדבר!" ומאז אותה חקירה במרתפי החקירות לא העזו יותר להטרידו. "כי בדבר אשר זדו עליהם..."

(הרב רפאל ברלזון, מוסף שב"ק, הובא ב'אוסף גליונות')

בקייב התגורר יהודי פשוט בידעותיו ובענייניו, אך היתה לו תכונה שמימית, לראות דברים נסתרים, מה שקוראים לזה היום 'טלפטיה'... היינו שהוא ראה דברים שבעיני בשר א"א לראות. קראו לו רבי לייב חאבנער, הוא היה מסתובב בעיריות, ויהודים וגויים כאחד היו פונים אליו בשאלות שונות, ומבקשים להיעזר בו לפתור את תעלומותיהם. מהגויים היה נוטל כסף ואת היהודים היה משרת חינם. פעם אחת כשפגש יהודי שהיה נראה כחרד לכל דבר, הוא הוכיחו על פניו שאוכל בשר דבר אחר. ההוא ניסה להכחיש, אך רבי לייב אמר לו: בא אני אראה לך בבית במקום פלוני שהשארית שם חתיכה לאכול היום... הלה נשבר והודה. פעם נכנס למקווה והבחין בחסיד עצוב. מיד פנה אליו וניחם אותו בדברים: אתה עצוב בגלל אחותך שיצאה מרוסיה ועדיין לא קיבלת ממנה שום ידיעה? דע לך היא כבר שלחה מכתב ומחר תקבל זאת בדואר, וכך היה. הסיפורים הלכו והתפרסמו, וברוסיה, כמו ברוסיה, ידע מכך גם הק.ג.ב. יום אחד הבזיקה במוחו של חוקר הק.ג.ב. המצאה גאונית: למה לו להשקיע כ"כ הרבה כוחות ומשאבים באיתור וגילוי מפירי חוק, היינו מחביאי כסף וזהב (שהיה שם באיסור עד גז"ד מוות) - לייבלה הוא הפתרון...

סגולות וישועות

בְּצֵר הַרְחֵבֶתָּ לִי חֲנֻנִי וְשָׁמַע תְּפִלָּתִי...

'בית כנסת' הוא מקום מסוגל מאוד, תפילה בו, משולה לפנייה אל המלך בלשכתו האישית, לא במשרדי הסגן ולא בדלפקי המנכ"ל, אלא היישר בקיתונו המכובד של המלך... 'ברוב עם' גם היא מעלה עתירת זכויות, הרי בכך משקלל הקב"ה את זכויותיהם של כל אחד ואחד מציבור המתפללים, והן

הרב ישראל ליוש

פעם, אתם זוכרים? לפני הקורונה! התפללנו בבית כנסת, בבית מקדש מעט ו'ברוב עם', ואכן היתה זו 'הדרת מלך'! תפילותינו זכו לסניגורים מצוינים שעזרו להן לעלות למקומן הראוי, ולפעול באופן המועיל ביותר.

ברוב עם, בלי הסגולה של קדושת בית כנסת, אפילו בלי מנין מצומצם... אדם מול קונו, יחיד לפני בוראו, בודד מול יוצרו... יש לומר שאם נקלענו לאתגר הזה, יש כאן הזדמנות... כעת, כאשר אנו לבד, ברשות הפרטית שלנו, בלי הזכויות של הציבור ואף בלי חובותיו, נוכל לדבר עם הקב"ה ממקום אישי יותר, עמוק יותר בלב, הפניה אליו יתברך הופכת להיות קרובה יותר, כי כשאין את העזרה של המקום והציבור, מפעיל האדם ביתר שאת את כוחו האישי, הפרטי. עלינו לעורר ביתר עוז את הזכויות שלנו, כי בינתיים אי אפשר להישען על כוח ה'ברוב עם', ובשלב זה לא נוכל לסמוך על סגולת 'בית מקדש מעט', וכאשר פועלים לבד, חייבים להמציא זכויות אישיות...

לא בחרנו במצב הזה, אבל אם הוא התגלגל לפתחנו כצרה ומצוקה בלבוש מגיפה, עלינו להפכו להזדמנות... הזדמנות להתעמק יותר בתפילה... להתפלל בשלמות מהחל ועד כלה... לחשוב מעט יותר על פירוש המילים, להתבונן ולנסוק למרומים...

התנאים שלנו השתנו, הסניגורים שלנו הוחלפו, אך שומע תפילת כל פה יושב במקומו, מלא כל הארץ כבודו, מצפה לתפילותינו ומיחל לעתירותינו, הוא שומע אותן בכל זמן ומכל מקום, מכל אחד ומכל יחיד... נשכיל לנצל היטיב את כוח היחיד שבנו וה' הטוב יצרף את תפילותינו אל נאד התפילות, ויצילנו מכל גזירות אכזריות, כי אליו לבד עינינו תלויות...

בקרב נתאחד שוב, ואל ביתו ברחמים נשוב, ביראה אל היכל קדשו נשתחוה, כי ל'תפילת רבים' דבר לא ישווה, טעונים בכוחנו היחיד והמיוחד, שנתגלה והתעצם בגזירה, נזעק לאלוקינו ה' אחד, ובא לציון גואל במהרה.

פועלות לא רק עבורו אלא עבור כל מי שהוא חלק מהכלל, וכגודל הציבור כך גודל הזכויות...

כאשר הופיעה מגפת הקורונה, החילוננו לאבד את הזכויות הללו בהדרגה... אולי כי הן לא מגיעות לנו... שמא לא ניצלנו אותן כראוי... ואולי כי הקב"ה רוצה שנלמד לייקר אותן עוד יותר, וכשחסר - לומדים להעריך...

זה התחיל בצמצום ה'ברוב עם', לא יותר ממאה איש! מניינים גדולים התפצלו, וקול התורה שבקע מבתי מדרש עמוסים במאות בני אדם, נאלץ להנמיך את קולו, מעתה הוא יהיה רגוע יותר, אבל הרוגע הזה לא ממש מרגיע, אדרבה, הוא קצת מדכא, כי התורה נמסרה בקולות וברקים, וקול התורה ככל שהוא מרעיש יותר, הוא מרגיע יותר...

הניעור הזה לא פסק, מאוד מהר איבדנו גם את ה'מעט עם' של המאה איש, הגבילו אותנו לעשרה... מנין... זהו... הקב"ה כביכול אמר לנו: "יש לכם אפשרות לפעול רק עם הזכות המינימלית, עשרה אנשים, המינימום הנדרש לתפילה... אינכם יכולים להפעיל כוחות נוספים..."

בשלב הבא במורד התלול, נפרדנו בכאב מבתי הכנסת, חשכו האורות בהיכל ה', וכשליבנו דווה על שממון בית ה', הושלכנו אל המרחב הפתוח, בלי מחיצות... בלי מקום... עדיין עם מנין... אבל בחוץ... גם עזרת אלוקי אברהם המובטחת למי שקובע מקום לתפילתו, נשללה מאתנו... והפסוק השגור על לשוננו מידי בוקר: 'ואני ברוב חסדך אבוא ביתך...' קיבל משמעות עמוקה.

ימים ספורים עוד זכינו בתפילה במנין, עד שמרנן גדולי הדור שליט"א אימצו את החלטות הממונים כפי שהם ואסרו אף את זה, מעתה עלינו להפעיל את כוח היחיד, לבד... בלי ההידור של

הסיפור היומי

לאחר שארז את כל הפציו ראה ר' אלהן כי נשארז לו כמה דקות. הוא תר אחר משהו מסוים לקרוא, והנה הוא רואה ספר עתיק מונח על הארון. הוא פתח אותו, ולפניו נגלה המשפט הזה...

הרגע הזה שבו אדם מרגיש שרק הקב"ה יכול להושיע אותו... | סיפור אמיתי ממקור ראשון

מיוחד ממרום להביא לו ס"ד שלא כדרך הטבע, ואם ינצל את הזמן הזה הוא יזכה להינצל מהצרה או מהגזירה בה הוא נמצא. דוד המלך, שא"א לתאר כמה יסורים הוא עבר, כותב על עצמו שהוא החזיק מעמד בזכות 'ואני קרבת אלוקים לי טוב'. וכידוע הרבה אנשים עוברים באיזשהו שלב בחייהם תקופה קשה אשר בה הם מוצאים את הקב"ה ומתקשרים עמו. יש שעוברים זאת בגיל צעיר, ביתמות. ויש שעוברים זאת בגיל יותר מבוגר כשמחכים לשידוך, או לילדים. יש שעוברים זאת עם בעיות קשות

ואני קרבת אלוקים לי טוב. אדם שיצליח לחדד לעצמו את ההרגשה הזאת, של קרבת אלוקים, יהיה אדם הכי מאושר בעולם. בוודאי שלהגיע לדרגה הזאת זה קשה, אבל לפחות לקצת מזה אפשר לנסות להגיע ע"י מחשבה והתבוננות. והתוצאה היא רווח נקי: פחות לחץ, יותר שלווה הנפש, יותר מצב רוח, ופחות מגיבים ככעס על דברים הנראים שלילים.

ועוד דבר הוא מרוויח, שכשאדם מרגיש קרוב לקב"ה ומרגיש שרק הוא יכול להושיע אותו, אזי באותה העת נפתח לו פתח

רואה ספר עתיק מונח מעל הארון. הוא הוריד את הספר ופתח אותו ולפניו נגלה המשפט הזה: "בעת שאדם מרגיש שהוא בודד ואין לו מי שיושיע אותו, והוא מתקרב להקב"ה ומרגיש שהוא נשען רק עליו, באותה העת נפתח לו פתח מיוחד ממרום להביא לו ס"ד שלא כדרך הטבע, ואם הוא מנצל את הזמן הזה יזכה לישועות גדולות".

באותו הרגע חש אלחנן שהספר ממש מדבר אליו. המצב הזה די תסכל אותו, אפשר לומר. משום שהוא כבר נמצא בדרך החוצה בדרך אל-חזור, והנה לא נעים לומר, פתאום צצה לו איזושהי תקווה. אך לא אחד כמו אלחנן יכנס לייאוש, הוא התחיל להחדיר לעצמו איך שהוא נמצא כעת בידי ה' והתחיל לבכות מקירות ליבו שה' יושיע אותו ויתן לו ס"ד לפעול בדרך הנכונה.

5 דקות נשארו לו לצאת לרכבת... ואז הוא החליט שהוא חוזר לשיבה. ההחלטה לא היתה קלה, משום שחשש שמא חבריו ילעגו לו בליבם על שהוא חוזר אחרי שכבר עשו לו מסיבת פרידה. בטח יגידו: איזה טיפוס הפכפך וכדו'. אבל אלחנן התגבר על הכל ונכנס לבית מדרש, לא שם ליבו למבטים שהופנו אליו, התישב על מקומו בספסל האחורי והחל ללמוד את מה שלמדו אמש בשיבה.

לפתע כמו תמיד, קושי גדול תפס אותו בחשבון הגמ', ואז הוא פונה לזה שלצידו ושואל אותו את הביאור. ההוא אומר לו: תשמע, אלחנן, את השאלה הזאת שואל הרשב"א.

אלחנן היה בהלם, מה? אני מכוון לשאלת הרשב"א?! אבל כן, ההוא פתח את הרשב"א והראה שכך הוא שואל. כשכולו התרגשות המשיך אלחנן ללמוד, ובמשך הסדר זכה לכווין לעוד שתי שאלות של גדולי המפרשים, דבר שהוא לא נפגש בו בחייו. לאחר הסדר הפורה הוא החליט שהוא נשאר בשיבה, עד שצמח לת"ח עצום שידוע את כל הש"ס על בוריו.

(הובא ב'אוסף גיליונות')

בשלוש בית, או בגידול הילדים או במחלות שלפתע פוקדות אותם, ויש כאלו שיש להם בעיות קשות בפרנסה. הצד השווה שבשלב מסויים בחיים ספר התהלים הופך להיות חלק מרכזי בחיים שלהם, באותו זמן הפנייה לקב"ה הופכת להיות אצלם לדבר של קבע, ולהרגשת המתיקות של 'ואני קרבת אלוקים לי טוב'.

ומי שעבר זאת פעם, יכול להעיד איזו הרגשת מתיקות מיוחדת חשים באותם הזמנים. והדברים ידועים, שהרבה אנשים שרדו את השואה ונשארו בריאים וצלולים בנפשם כי הם חיו בהרגשה שהקב"ה לצידם.

נביא כאן עוד סיפור ממקור ראשון, שכבר התפרסם בספר 'אוצרותיהם אמלא', על יהודי בשם רבי אלחנן (ידוע שהוא מסכים שישתמשו בשמו המלא) ממתפללי ביהכ"נ ירחי כלה בב"ב. בצעירותו למד בשיבת 'גלאנטא' הנודעת. הוא הגיע לשיבה עם המון רצון ומרץ לשקוד על דלתי התורה, אך לצערו כבר בימים הראשונים הוא ראה שלמרות השקעתו הרבה בשינון וחזרה, המוח שלו לא קולט כלום. הוא ניסה ללמוד עם טובי הבחורים אך הוא נשאר רחוק רחוק מאחור ולא התקדם כלום.

לאחר זמן בהיותו מיואש לחלוטין הוא ניגש לרבו ראש הישיבה ואמר לו: כבוד ראש הישיבה אין לי תועלת במה שאני בשיבה, אני רוצה לצאת לעבוד לפרנסתי". הבין רה"י לליבו וניסה לעזור לו בענין, הוא מצא לו עבודה שמכבדת את בעליה ומתאימה מבחינה רוחנית, ואף דאג שיקבע עיתים לתורה כל יום. בני הישיבה הצטערו לשמוע ע"כ, אך הבינו לליבו והכינו עבורו מסיבת פרידה.

למחרת בבוקר, היום בו הוא היה אמור לעזוב את הישיבה, סידר אלחנן את חפציו, ארז את הדברים והתכוון לצאת לתחנת הרכבת. לאחר שארז את כל הדברים הוא רואה שנשארו לו כמה דקות פנויות, הוא תר בעיניו אחר משהו מסוים לקרוא, והנה הוא

עניינא דיומא - שירת הים

כשיהודי בא למקום הנס בים סוף ומברך בדחילו ורחימו, ובקדושה ובטהרה את הברכה 'ברוך שעשה ניסים לאבותינו' - הוא רואה את י"ב הקרעים בים, גם היום..."

ציור: יהושע ויסמן

אמרות ועובדות מצדיקים על גודל מעלתה של אמירת 'שירת הים'

המתפללים את כנף בגדיהם, משום שהרגישו בנפשם, איך שעוברים זה עתה את הים!! לאחר התפילה שאלוהו התלמידים, אם על ידי השינה בכוחו להתפלל במדריגה נעלה כזו, עד שגם המתפללים אתו התלהבו כל כך ברגשות קודש, מדוע אפוא אינו ישן כל לילה כמה שעות!?

ידוע שהרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זיע"א היה ממעט מאוד בשינה, באחת הלילות ששה יין ישן והיה ראשו כבד עליו עד שישן שעות רבות: [לפי נוסחא אחת היה זה הרבי ר' אלימלך שפעל זאת], בבוקר כאשר עמד להתפלל, היתה התפילה בהתלהבות עצומה כל כך, עד שבהגיעו ל'שירת הים' הגביהו

בבוקר התחיל בעבודת קדשו בקדושה ובטהרה והתחיל לומר "קרבות" "ופסוקי דזמרה" בהתלהבות ובמתיקות עצומה, כשהגיע ל"שירת הים" התחיל לומר ברגש עצום ובנעימה מתוקה ובמסירות נפש, וראו ממש שנשמתו הולכת לצאת מרוב התלהבות, מרוב התלהבות רשפי אש, נבקעה אחת מריאותיו - פרופסור מומחה שנקרא למטתו אמר נואש, וכי ימיו ספורים, אולם הוא התאושש, וחזר לבריאותו כאחד האדם... - לאחר מכן טען ואמר הרה"ק מנעשכ"ז להשם יתברך: וכי רצוני היה שאתפלל רק תפילה אחת כזו? אני רוצה להתפלל עוד! ונתרפא וחזר לאיתנו...

לאחר תקופה נזדמן לעיר אחת, ובאו חסידים להסתופף בצילו, עבר שם הרופא המומחה וראה המון עם נוהרים, שאל להיכן הולכים?! אמרו לו: הצדיק מנעשכ"ז הגיע! תמה ואמר, וכי הוא עוד חי?! ולא האמין ורצה לראותו בעיניו... (ספרן של צדיקים - בחצרות החיים).

סיפר הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א, על רב אחד שהצביע באזני זקנו הרה"ק מהר"י, על דבריו של הרמ"ע מפאנו [רבי אליעזר פואה _ תלמידו של הרמ"ע מפאנו], בפירושו "מדרש בחידוש" על הגדה של פסח בענין קריעת ים סוף, שהיו שם י"ב קרעים, קרע לכל שבט, 'ומקום הקרע עדיין ניכר'... והפליא אותו רב, על שהמחבר כותב דברים כאלה...

אולם מהר"י השיב לו: "כשיהודי בא למקום הנס ומברך בדחילו ורחימו, ובקדושה ובטהרה את הברכה "ברוך שעשה ניסים לאבותינו", הוא רואה את הקרעים גם היום"... הרה"ק רבי אהרן זיע"ע שסיפר דברים אלו, התלהב מאוד ואמר: "זהו פלא שרואים עוד היום את הקרעים, וגם בירדן יש י"ב קרעים, וגם אותם רואים!"... וכשניסה מאן דהוא לשאול "רבינו היה שם?!", נראה הרבי כמופתע, והשיב: "אומרים כך, וגם בכנרת רואים את המקום, בו עובר הירדן, אומרים שרואים" (מבוא לספר 'מדרש בחידוש').

סיפור פלא מסופר כי בהיות הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זיע"א במדינת אסטרייך בו מלך הקיסר יוזעף, היו לו מתנגדים, שדיברו נגדו אצל המלכות והוצרך לבוא ל"וינה" לעמוד לפני המלך, יום המוגבל היה ימי החורף - זמן הפשרת השלגים. הרבי ר' שמעלקא לקח אתו את תלמידו הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א, ובבואם סמוך לוינה הוצרכו לעבור את נהר הדונאי הגדול, ומחמת הפשרת השלגים לא יכלה שום ספינה לעבור את הנהר.

נכנסו הצדיקים לספינה קטנה, ויחד אמרו "שירת הים", באותה שעה עמדו אנשים רבים על שפת הים לראות את תגבורת המים, והנה פתאום ראו ספינה קטנה שטה על פני המים, עוברת

וענה להם: דעו! רק מי שאינו ישן ועובד עבודת ה' בלא הרף, אזי באם אירע שנח כמה שעות, יכול להתפלל תפילה שכזו, אבל מי שרגיל לישון בכל לילה כמה שעות מן הנמנע שיוכל להגיע למעלת תפילה כזו... (ולפי נוסחא אחרת אמר: שאין ביכולתו לוותר על שעות הלילה לעבודת ה' בשום אופן...) (פקודת אלעזר).

מסירות נפש על אמירת "שירת הים" היתה אצל צדיקים מסולאים, הרה"ק רבי מרדכי מלעכוויטש זיע"א אמר: שהיות ויש "עוף" שמזמר ואומר שירה להקדוש ברוך הוא עד שנבקע כריסו, ואילו אני מתפלל ואף על פי כן אני בריא אולם... אם כן מה חשובה תפילתי...

באחד הימים הכין את עצמו לתפילה בהכנה רבתי, וכשהגיע ל"שירת הים" מרוב התלהבות רשפי אש, נבקעה אחת מריאותיו - הרופאים המומחים בלמברג אמרו נואש, טען ואמר הרה"ק מלעכוויטש להשם יתברך: וכי רצוני היה שאתפלל רק תפילה אחת כזו? אני רוצה להתפלל עוד! ונתרפא וחזר לאיתנו.

לאחר תקופה נזדמן לעיר למברג, ובאו חסידים להסתופף בצילו, עבר שם הרופא המומחה וראה המון עם נוהרים, שאל להיכן הולכים?! אמרו לו: הצדיק מלעכוויטש הגיע! תמה ואמר כי הוא עוד חי?! ונשבע בשבעה כי הוא חי בלא ריאה... (ספרן של צדיקים)

סיפור דומה מסופר על הרה"ק מנעשכ"ז, וכה מסופר: - אמרו להרה"ק רבי יצחק מנעשכ"ז זיע"א, שיש בעיר פלונית גן חיות, שם ישנה צפור, שפעם אחת בחיים היא שרה שירה להקב"ה, והשירה שלה מרגשת מאוד ומרגע לרגע מתחזק קולה, ומרוב התאמצות בשירה נופלת ומתה אחר כך, כששמע זאת הרה"ק מנעשכ"ז זיע"ע נרעש ונרעד מהדבר ששמע, והחליט לראות הדבר. קם ונסע לאותה העיר, שהה שם באכסניה, ושלח את משמשו שילך לומר למנהל גן החיות שבא במיוחד לראות איך הצפור שרה, בקשתו היא שכאשר תתחיל הציפור לשיר, יקראו לו, "...רצון יראיו יעשה", עשה הקב"ה את רצונו, ומיד לאחר כמה ימים, שלח המנהל לומר להצדיק שהצפור התחילה לשיר שירה, מיד קם והגיע למקום, וכשהגיע ראה איך שהצפור שרה במתיקות שאין לתאר, וברגש עצום עד כלות הנפש, וכך שרה כמה שעות, ומרגע לרגע התחזק קולה ביתר שאת וביתר רגש, עד שמרוב התאמצות נפלה ומתה...

הרה"ק מנעשכ"ז זיע"א הודה למנהל, וחזר לאכסניה שבה שהה, וחשב לעצמו שאם צפור שאין לה יצר הרע ולא יצר הטוב, אזי כשהיא שרה שירה לפני הקב"ה, היא שרה בכזו מתיקות ורגש, ובמסירות נפש עד כלות הנפש ממש, - ואילו אני מתפלל ונשאר בריא, אם כן מה תפילתי חשובה?..

בלילה התחיל להבין עצמו להתפלל כראוי שחרית, כשקם

'ויושע ה'... כוונתו היתה, שמחמת אכילת התרנגול, היה לו לב נשבר מאוד, וממילא התפלל ואמר את ה'שירה' כדבעי... (בית אלימלך).

הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע סיפר: פעם הגיע צייר אחד אל אבי [הרה"ק רבי יששכר דוב זיע"א], והראה לו ציור ממעמד הקריעת ים סוף, והיה נראה בו איך שמי הים קרועים לשני צדדים, בני ישראל עוברים בתווך, והמצרים עומדים מאחוריהם... אבי ז"ל הפליא מאוד באזני הצייר שהצליח בכשרונו להביע את מעמד "קריעת ים סוף", באופן מוחש ומופלא ביותר, אך הוסיף ואמר כי בדבר אחד לא דייק על נכון, והוא שבתמונה נראים אפם של בני ישראל ושל המצרים והים - באופן שווה, בעוד שאפו של יהודי שונה מאפו של גוי...

וסיים הרה"ק רבי אהרן זיע"א ואמר: - הגם שמעולם לא ראיתי צורה של גוי, אבל כך אמר אבי ז"ל... (שירת הים).

הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקומרנא זי"ע, מביא בספר "היכל הברכה" ... "כמו שעשה מדן הקדוש הר"י בעל "שם טוב" ויע"א, בעת דוחק שהוצרך לברוח מן הישמעאלים, עבר את נהר ה'דנעסטיר', במקום שהנהר גדול ורחב, [על ידי] שהניח תגורה על הנהר, ועבר את ה'דנעסטיר' בלא שום 'שם', אלא באמונה שלימה" ... (היכל הברכה דגל מחנה אפרים - וישלח).

מעשה שישבו חסידים בליל שביעי של פסח, בשולחנו של הרה"ק בעל ה"יסוד העבודה" מסלונים זי"ע, פנה לפתע אליהם ושאל, מי מכם רוצה כסף? מי חפץ ב'ביזת הים'? ולא קם אף אחד מכל הציבור לבקש כסף לפרנסתו או למחייתו... רק ישיש אחד מזקני העדה, עמד וקרא אל הרבי: אנו חפצים באמונה שהיתה אז לאבותינו על הים... וקילס הצדיק ושיבח מאד את מענהו... (מסוד שיח חסידים).

(מתוך מוסף המודיע פר' בשלח תש"פ)

בין גושי הקרח, ומגיעה בשלום עד שפת הנהר. כל העיר געשה והכל שוחחו מהפלא הזה, עד שהגיעו הדברים לאוזני המלך, וכאשר הגיעו לפני המלך ידע כבר שהם אנשים פלאיים וקדושים, ושמע את דבריהם, וכיבדם עד מאוד, והציע לפניהם את כל הקובלנות והטענות שהלשינו עליו, ועל כל טענה וטענה השיבו תשובה בהירה ומשכנעת.

עוד קבלו עליו כי אינו יודע ומלומד בשפת המדינה, על כך השיב הרבי ר' שמעלקא כי שקר הדבר, וכי הוא בקי היטב בשפת ולשון המדינה, אזי הורה הקיסר להביא נייר ודיו, כדי שיכתוב איזה ענין בשפת המדינה, ואכן כתב הרבי ר' שמעלקא בכתב נאה, ובשפת המדינה בצורה קולחת בהירה ומנוסחת, הקיסר הרגיש והבין בחכמתו, כי אינו בקי בשפת המדינה, אלא שהכתב מכתב איש אלוקים הוא, ולכן ציווה לקבוע כתב זה, בתוך מסגרת מעוטרת, למשמרת עולם בגנזי המלך, ופטרם לשלום בכבוד גדול... (נפלאות הרבי).

סיפר הרה"ק מצעשינוב זיע"א שפעם אחד בהיות החבריא קדישא אצל רבם הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, בשביעי של פסח, חלש ליבו של אחד התלמידים באמצע הלילה, ולא היה לו במה להשיב נפשו, וחיפש עד שמצא תרנגולת צלוייה ואכלה, כדי להשיב את נפשו, ובבוקר בזמן התפילה התחבא על יד התנור, שלא יראה אותו הרבי ר' אלימלך בדרך הילוכו, ובוודאי יכיר בו, שבלילה קדוש שכזה, אכל לשובע נפשו באמצע הלילה תרנגולת צלוייה, ומרוב בושה ישב לו על יד התנור באחת הקרנות.

בבוא הרבי ר' אלימלך לבית המדרש, התהלך בבית המדרש לכאן ולכאן, עד שבא למקום של תלמיד זה, ואמר לו שיגש להעמוד להתפלל - שליח צבור, הלה שמע בקול הרבי, והתפלל בלב נשבר מאוד, וכן אמר את ה'שירה', ברגש עמוק ובהשתפכות הנפש.

אחר התפילה אמר לו הרבי ר' אלימלך: אוי התרנגול התפלל

דקה מתוקה - 60 שניות על הדף היומי

מדוע המצות עגולות?

שבת דף לט

"חמי טבריא..."

בני ישראל יצאו ממצרים עם עיסות של בצק, ונאמר בתורה שהם 'אפו' את הבצק, "ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים"

בדרך אמונה (להגרר"ק שליט"א על הרמב"ם הל' בכורים פ"ו הי"ב) הקשה על דברי התרגום יונתן, מדברי הרמב"ם שם, שפסק שעיסה הנאפית בחמה פטורה מן החלה, שאינה קרויה 'לחם' ואין מברכין עליה 'המוציא', וא"כ כיצד יוצאים בזה ידי חובת מצה? ותירץ שם על פי הגמרא (ב"ב פד.), שהשמש מאדימה בבוקר כי חולפת ליד פתח הגיהנום ומקבלת את צבעה מאור האש שנמצאת שם, ובגמרא בשבת (לט.) אמרו שחמי טבריה נחשבים לחמי האור משום שעוברים על פתח הגיהנום, רואים מכל זה שאש הגיהנום הוא אש ממש. והנה יציאת מצרים הרי הייתה עם שחר, כמו שאמרו בברכות (ט.), וא"כ י"ל שעיסה הנאפית בחום השמש עם שחר דינה כנאפית באש, וחייבת בחלה, וברכתה 'המוציא' ויוצאים בה ידי חובת מצה.

(קב ונקי)

(שמות יב לט) אך לא נזכר באיזו צורה אפו זאת. בתרגום יונתן מתרגם את הפסוק "וְהוּוּ קִטְעִין מִן לִישָׁא דְאַפִּיקוּ מִמְצָרִים וְסֻדְרִין עַל רִישֵׁיהוֹן וּמִתְאַפִּי לְהוֹן מְחֻמְתָּא דְשִׁמְשָׁא".

מבואר בדבריו ששמו את הבצק על ראשם, והבצק נאפה מחום השמש. וכן ייסד בעל הפיוטים, ביוצר לשבת הגדול הגדול בפיוט 'יוצאי חפזון ספקם מזון' וז"ל: 'קִטְוֹף הַעִיסָה בַחֲרָרָה קְמוּצָה, רְצוּפָה בְרֵאשֵׁיהֶם שְׁלֵא חוּמְצָה, שֶׁמֶשׁ שִׁזְפְּתָה וְאֶכְלוּהָ מְצָה'.

אולם מהרמב"ן ומהאבן עזרא נראה שלא למדו כן, שכתבו שלא אפו את הבצק בדרך ואפו זאת רק בהגיעם לסוכות. ע"פ דבריו המחודשים של התרגום יונתן, מביא בס' ברכת אברהם (על הגדש"פ עמ' כד) טעם למנהג לעשות את המצות עגולות, שכך הייתה צורת המצות הראשונות של עם ישראל, שהיו כצורת ראשי אבותינו שעגולים הם.

שביעי של פסח

תפילות החג, קידוש, ברכת הדלקת נרות וזעוד - הכל על שביעי של פסח

לקט הלכתי בשילוב ההכנות לחג ומנהגי ליל שביעי של פסח

מתואר בהרחבה הנס של 'קריעת ים סוף' - ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים⁵, ובהמשך את שירת הים, שכאמור נאמרה ביום זה. תפוצות ישראל נהגו לשמוח ביום זה, ולהרבות בשירות ותשבחות להקדוש ברוך הוא, על שזכינו לכל אותם הנסים, כפי שכותב בתרגום יונתן בן עוזיאל: "וביומא שביעאה ההוא תהון כנישין בתושבחה קדם ה' אלקכון".

הכנות לחג

יש לזכור לכוון את שעון השבת בהתאם לצרכי החג. חייב אדם למשמש בכיסו ערב שבת עם חשיכה⁷. במיוחד אמורים הדברים לשביעי של פסח החל לאחר ימי חול המועד, בהם הולכים עם בגדי שבת, ועלול להימצא בכיס דברי חול ומוקצה.

הדלקת הנרות

סדר ההדלקה - כמו ביום ראשון של פסח, אלא שמברכים רק ברכת 'להדליק נר של יום טוב', אבל אין מברכים 'שהחיינו', לפי שאינו חג בפני עצמו, אלא המשך של חג הפסח. נשים הנוהגות להדליק קודם כניסת החג (וכמו בכל שבת), יש מהן הנוהגות בחג לברך ואח"כ להדליק, כדרך כל מצוה שיש לברך לפני עשיית המצוה. ויש הנוהגות אף בחג כמו בשבת, לברך

שביעי של פסח

כתב הספורנו: "וביום השביעי עצרת, נעצרו בו ישראל יחדיו לעבודת הקל יתברך, ושרו לו שירה בשביעי של חג המצות. לפיכך נקדש אותו היום ולא תעשה מלאכה, כי לולא זה לא היה השביעי קדוש כלל, כמו שהוא הענין בחג הסוכות, שאין השביעי שלו מקרא קודש".

ביום זה שר עם ישראל את "שירת הים", על נס קריעת ים סוף בעת יציאתם ממצרים

היום השביעי של פסח נקבע בתורה ליום טוב. את קביעות היום אנו מוצאים בתורה שלוש פעמים, בפרשת בא¹: "... וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם, כל מלאכה לא יעשה בהם אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם". בפרשת אמר²: "ביום השביעי מקרא קדש כל מלאכת עבדה לא תעשו". בפרשת ראה³: "... וביום השביעי עצרת לה' אלקיך לא תעשה מלאכה" - התורה קראה את החג בשם 'עצרת'.

למרות היותו יום טוב אין אומרים בו 'זמן' - ברכת שהחיינו, לפי שאינו יום טוב בפני עצמו, וכבר בירכו את הברכה ביום הראשון של החג⁴.

ביום זה שר עם ישראל את 'שירת הים', על נס קריעת ים סוף בעת יציאתם ממצרים. על-כן קוראים ביום זה בפרשת בשלח, בה

טוב ראשון - 'את חג המצות הזה זמן חרותנו', וחותרים: 'מקדש ישראל והזמנים'.

הרבה נוהגים לומר יוצרות המתארים את ניסי יציאת מצרים וקריאת ים סוף, ובחלקם נתקנו על בסיס פסוקי שירת הים. לפני תפילת שמונה עשרה של שחרית, מוסיפים הם את הפייט 'יום ליבשה' לפני 'שירה חדשה', שהיא גאולה לשביעי של פסח.

לאחר תפילת שחרית אומרים הלל בדילוג, מפני שביום שביעי של פסח נטבעו המצרים, אמר הקדוש ברוך הוא: 'מעשי ידי טובעין ביים ואתם אומרים שירה לפני?!' (מטעם זה גם אין גומרים את הלל בחול המועד, כדי שלא יהא חול המועד עדיף מיום טוב אחרון¹⁶).

'ג' מדות - נוהגים לומר בכל יום טוב בפתחת הארון נוהגים לומר 'ג' מדות ג' פעמים ותחינת רבוננו של עולם¹⁷.

קריאת התורה - מוצאים שני ספרים. בספר הראשון קוראים 'חמשה קרואים' בפרשת בשלח עד 'כי אני ה' רופאך', שם נזכר קריעת ים סוף ושירת הים שהיה ביום זה. למפטיר קוראים 'והקרבתם' כמו בכל ימי החג. לאחר קריאת התורה, 'הזכרת נשמות' (- בחוץ לארץ מזכירים ביום-טוב אחרון), אב הרחמים, אשרי. תפלת מוסף - מתפללים תפלת מוסף של יום טוב. בפסוקי הקרבנות מתחילים: 'והקרבתם', כמו בחול המועד. אם יש כהנים החזן אומר 'ותערב', והכהנים נושאים את כפיהם כמו בכל יום-טוב.

נעילת החג

לקראת העריב החג נהוג בהרבה מתפוצות ישראל בארץ ובגולה להתכנס בצוותא לחוג את סיום החג בשירות ותשבחות ובאמירת דברי תורה, להחדיר בכך את קדושת החג למעמקי הלב ופנימיותו, כדי שהקדושה שאפפה במהלך ימי החג לא תפוג, אלא תמשיך ללוות את האדם גם בשובו אל חיי החולין והשגרה¹⁸.

רק לאחר ההדלקה, כדי שלא לשנות בין הדלקת נרות של שבת לבין הדלקת נרות של יו"ט⁹. הנוהגות להדליק לאחר כניסת החג, או קודם הקידוש, יברכו קודם ההדלקה, כדי לברך על המצוה 'עובר לעשייתה¹⁰.

נר נשמה - הנוהגים להדליק נר נשמה לקראת אמירת 'זיכור'. לכתחילה יש להדליקו מערב החג.

אם לא הדליק לפני החג, אזי יכול להדליק בחג עצמו, ורצוי להדליקו בבית כנסת. אולם אפשר גם להדליק בבית, ורצוי בחדר שאוכלין בו¹⁰.

תפלות החג ומנהגיו

יש נוהגים לומר בתפילת מנחה של ערב שביעי של פסח מזמור ק"ז בתהילים: 'הודו לה' כי טוב¹¹.

מתפללים תפילת ערבית של יום טוב. לאחר התפילה סופרים את העומר - 'היום ששה ימים לעומר¹².

קידוש - אומרים את סדר הקידוש בנוסח יום טוב: 'את יום חג המצות הזה זמן חרותנו', וחותרים: 'מקדש ישראל והזמנים', אבל - אין מברכים ברכת שהחיינו¹².

תיקון ליל שביעי של פסח

בליל החג מרבים לעסוק בתורה ובענייני יציאת מצרים. חסידים הראשונים היו נוהגים להיות נעורים בלילה זה, לספר הנסים והנפלאות של בוראנו ית"ש, שעשה בלילה זה לעם ישראל. והיו עוסקים במדרשי חז"ל, במאמרי הזוהר ובמזמורי תהלים המדברים מענין יציאת מצרים וקריעת ים סוף¹³. ויש הנוהגים לומר סדר תיקון שביעי של פסח, ונוכרים בו כל השירות שבתנ"ך, פרקי משניות ועוד.

תפילת שחרית - בפסוקי דזמרה, יש הנוהגים לומר את שירת הים פסוק בפסוק עם הציבור¹⁴. תפילת שמונה עשרה כמו ביום

מקורות והערות

12. לפי שאינו רגל בפני עצמו - שו"ע סימן תצ סעיף ז, מ"ב שם ס"ק יג.
13. יסוד ושורש העבודה.
14. ליקוטי מהרי"ח בשם ספר שערי רחמים מהגר"א.
15. בית יוסף סימן תצ בשם מדרש הרנינו.
16. משנה ברורה שם ס"ק ז, ילקוט שמעוני פר' אמר רמז תרנד.
17. שערי תשובה סימן תפח ס"ק ג, מספר פרי עץ חיים, שער חג השבועות פ"א. וכ"כ בפסקי הסיידור להגר"ש ז': 'בשלש רגלים כשחל בחול, יאמר י"ג מדות, רבש"ע'.
בספר שולחן הקריאה סימן יז אות א כתב בטעם הדבר, על פי הגמרא בראש השנה דף טז, א, שבפסח נידונין על התבואה, בעצרת על פירות האילן ובחג נידונין על המים, לכן אומרים י"ג מדות לעורר רחמים ולזכרנו לטוב - חג המצות להרימב"ל, פרק לח הערה ה.
18. בספר שערי רחמים כתב, שהגר"א נהג לאכול סעודה שלישית באחרון של פסח, מפני חביבות המצה שזמנה הולך, וכ"ה מנהג אדמו"רי בית רוז'ין - נטעי גבריאל ח"ג פרק כ אות א, ושם בהערה א-ב.
עוד הביא שם, שבספר השיחות למהרי"ץ מליובאוויטש כתב, שכן נהג רבנו ה'בעל-שם-טוב' זי"ע, וקרא לסעודה זו - 'סעודה של משיח'.

1. שמות יב, טז.
2. ויקרא כג, ח.
3. דברים טז, ח.
4. סוכה דף מז, שו"ע ס' תצ סעיף ז.
5. שמות טו, יט.
6. תרגום יונתן בן עוזיאל - דברים טז, ח.
7. שבת יב, א.
8. מג"א סימן רסג ס"ק יב, מטה אפרים שם, אלף למטה שם אות מח.
9. הטעם, כיון שעצם זמן ההדלקה בתוך החג שונה משבת שחייבים להדליק לפני כניסת השבת, לכן אין חוששים שהיא תבוא לטעות - מטה אפרים שם סעיף לג.
10. משנה ברורה סימן תקיד סעיף ד בביאור הלכה ד"ה נר של בטלה.
11. לוח דבר בעתו - יסוד אמירת מזמור זה בערב שבת, הוא מה'בעל שם טוב', בגלל הנס שאירע לו על חוף הים ביום זה - בערב שביעי של פסח, לפי שנזכר בו: 'יורדי הים באניות', על-כן נהגו רבים לאומרו ביום שאירע בו הנס.

מה דינם של מי ההגעלה של כלי חמץ 'בן יומו'?

במידה וניתן להשיג בקלות מים חלופיים. ואם התערבו בפסח - אף אם כמות המים האחרים היא פי שישים ממני ההגעלה, כל המים אסורים בשתייה; וכן אם בישלו בהם תבשיל, הריהו אסור באכילה. ויש חולקים. ולמעשה, לענין תבשיל שהתבשל במים אלו, ניתן להקל.

[שו"ע תסז, יג, משנ"ב סה-סז, ושעה"צ קכ, וראה שם, קכא; ביאורים ומוספים דרשו, 78]

כלי חמץ 'בן יומו' - אין להגעילו בפסח, והמנהג שלא להגעילו אף לפני הפסח. ואם הגעילוהו, בפסח או לפני הפסח, וכמות מי ההגעלה אינה פי שישים מהכלי - מי ההגעלה אסורים בשתייה בפסח, כיון שטעם החמץ הבלוע בכלי מעורב בהם. ואם מים אלו התערבו במים אחרים לפני הפסח - אם כמות המים האחרים היא פי שישים ויותר ממני ההגעלה, מי ההגעלה בטלים, והמים מותרים בשתייה בפסח. ויש שמחמירים לכתחילה,

האם מותר לשתות בפסח את מי ההגעלה של כלי חמץ שאינו 'בן יומו'?

מותרים בשתייה בפסח. אולם, לדעת הרמ"א, חמץ פגום שהתערב בפסח, אוסר את התערובת אפילו ב'משהו', ולכן דינם של המים הוא כמי ההגעלה של כלי בן יומו, הן לענין המים עצמם, שאסורים בשתייה, והן לענין תערובת מי ההגעלה במים אחרים, וכפי האמור לעיל.

[משנ"ב תסז, סה, ושעה"צ קיז; ביאורים ומוספים דרשו, 79]

בהמשך לאמור: כלי חמץ שאינו 'בן יומו', שהגעילוהו לפני הפסח - אף כאשר כמות המים אינה פי שישים מגודל הכלי, מי ההגעלה מותרים בשתייה בפסח, כיון שהטעם הבלוע בכלי שאינו בן יומו הוא 'פגום'. ואם הגעילוהו בפסח - לדעת השולחן ערוך, חמץ פגום אינו אוסר את התערובת אף כשהתערב בפסח, ולכן מי ההגעלה

האם מותר לשתות בפסח מים שנשאבו מהכנרת?

חמץ - מותר לשתותם בפסח. ולמרות שחמץ שהתערב בפסח אוסר את התערובת אפילו ב'משהו', אין זה אלא כאשר ה'משהו' גדול דיו בכדי שירגש בחושי אדם, ואילו בנידוננו, אם יקבצו את החמץ הנמצא במים שנשאבו הוא לא יהיה בגודל שניתן לראותו או לחוש אותו.

[משנ"ב תסז, סז; ביאורים ומוספים דרשו, 86]

מאגר מים קטן שנמצאו בו גרגירי תבואה בפסח - אין לשתות מהם בפסח, מחשש שהגרגירים שהו במים עשרים וארבע שעות לאחר שהחמיצו, והרי הם 'כבושים', וכבוש - כמבושל. וניתן להשתמש בהם לאחר סינון בבד נקי. אולם, מים שנשאבו בפסח מימים או נהרות שידוע שמשליכים חמץ לתוכם, וכגון ים הכנרת, שידוע כי רבים משליכים לתוכו

* כפי שלמדנו, מאכל שהושרה במים חמים ונמצא בהם חמץ לאחר הוצאת המאכל מהם, המאכל אסור באכילה בפסח. ולדעת הרמ"א, במקרה של 'ספק ספיקא', דהיינו שישנו ספק נוסף מלבד הספק בנוגע לזמן 'נפילת' החמץ למים - המאכל מותר. ומאכל שהושרה במים קרים ונמצא בהם חמץ לאחר הוצאת המאכל מהם - לדעת הרמ"א, הריהו מותר באכילה בפסח; אולם, במקרה שהחמץ נמצא במים בעוד שהמאכל שרוי בתוכם - דינו כדין מאכל שהושרה במים חמים.
* תערובת שיש בה 'ספק ספיקא' בנוגע לאיסור חמץ דאורייתא - אסור לאוכלה בפסח, ועם זאת, אין חובה לבערה.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

האם ניתן להשתמש במדיח כלים אחד לחלבי ולבשרי?

בשעת הדחת הכלים, וכן משום שיש במדיח חלקי פלסטיק שלא ניתן להכשירם, וכן משום שקשה לנקות את המסנן (- פילטר) שבמדיח, ואת סביבותיו.

ועוד נחלקו הפוסקים לענין שימוש במדיח אחד לכלים חלביים ובשריים - יש מתירים, ויש אוסרים אף אם מחליף את הרשתות בין שימוש לשימוש.

מדיח כלים אשר דפנותיו עשויות אלומיניום - יש אומרים שניתן להכשירו לפסח על ידי הנחת אבן או ברזל מלובנים בתוכו ועירוי מים המדיח עליהם; אולם, את הרשתות אין להכשיר בהגעה, מחשש שנתר עליהן משהו בעין.

ויש אומרים שראוי להימנע מלהכשיר מדיח כלים, כיון שקשה לדייק שהמים הרותחים יגיעו לכל המקומות אליהם הם מגיעים

[ביאורים ומוספים דרשו תנא, 49]

הלוח היומי

כ' בניסן | רב האי ב"ר שרירא גאון זצ"ל, ר"י פומפדיתא, ב' פי' רב האי גאון ועוד ספרים רבים

בשנת ד' אלפים תתק"ז החלו הפרעות הנוראות במסעי הצלב השני ע"י המוני נוצרים, שיצאו מאירופה (צרפת וגרמניה) בדרכם לארץ ישראל.

יארצייט:

ד' אלפים תשצ"ח: רב האי ב"ר שרירא גאון זצ"ל, ר"י פומפדיתא, ב' פי' רב האי גאון ועוד ספרים רבים.
תר"ה: ר' יחזקאל ב"ר יוסף פנט זצ"ל, מדעעש, ב' מראה יחזקאל.

תרפ"ד: ר' יעקב דוד ב"ר יצחק אייזיק יו"ט ויינטרוב זצ"ל, מראדומסק, ב' אמרי דוד.

תשנ"ה: ר' שרגא משה ב"ר אברהם קלמנוביץ' זצ"ל, ר"י מיר-ברוקלין.

תשס"ז: ר' חנינא וגגיד ב"ר מרדכי סעדון זצ"ל, רבה של ג'רבה וקהילת יוצאי ג'רבה-פריז.

האם לספר על עוולה שעשו לו כדי להפיג את צערו מליבו - נחשב כסיפור לשון הרע לתועלת?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

הבעל הוא להרגיע את אשתו מדאגותיה והדברים המציקים לה, ולא יתכן א"כ שיהיה אסור לה להציען בפניו, מ"מ ברור שאין שעבוד זה מתיר לעבור על איסור לשון הרע, ואף כשהוא לתועלת קשה שיתקיימו כל התנאים, כגון שתבדוק היטב שבאמת השני עשה לה רע ואין זה רק טעות שלה מחמת שנוגעת בדבר, וכן שתכוון לתועלת בלבד ולא בדרך התרעמות וכעס על המזיק אלא רק להסיר דאגתה, וכן שאינה יכולה להסיר הדאגה בלא להזכיר את השם של המזיק [או לספר לאדם שאינו מכיר].

ולגבי השמיעה ממי שמספר להפיג דאגתו, כתב הספר חסידים (סי' סד) שמצוה לשומעו, ואם אפשר, יתקן ויחבבו אצל חברו. והוסיף שאם הנפגע מספר זאת גם לאחרים כי הוא מתכוין להוציא עליו שם רע אין לשמוע לו אלא לגעור בו [שכן להפיג דאגתו בד"כ די בסיפור לאדם אחד]. וראה בספר חסידים (שם) שמשמע שמותר לספר אף כשמועיל רק לשכך כעסו או צערו. ובח"ח כאן יש שביאר (נתיבות חיים), שדוקא אם חבירו חטא נגדו ולבו כבד וקשה לו להחזיק הצער בלב, נחשב הדבר לתועלת, מחמת שמועיל לעתיד להסיר הדאגה, וכעין זה כתב הגרש"ד מונק (מרפא לשון ח"א עמ' לב).

בסעיף י"א למדנו, כי אסור לאדם לספר על עוולה שעשה לו פלוני, אפילו שיש בזה תועלת להציל אחרים מפניו, כי רחוק הדבר שיכוון בזה לתועלת, ומן הסתם כוונתו תהיה לנקום באותו פלוני ולפרסם גנותו על שפגע בו.

בהמשך לכך, בסעיף י"ג הנלמד היום בסדר הלימוד היומי כותב ה'חפץ חיים', כי למרות זאת, כאשר התועלת היא עבור המספר עצמו, שעל ידי כך יציל עצמו בעתיד מאותו פלוני, או שהשומעים יוכיחוהו ועל ידי זה ישיב לו הגולה וכדומה, נראה שמותר [בהצטרף שאר התנאים הדרושים לכך, עיין בפנים].

בהגה"ה מוסיף ה'חפץ חיים', כי "אפשר דהוא הדין אם כוונתו בסיפורו הוא כדי להפיג את דאגתו מליבו, הוי כמכוון לתועלת על להבא". בביאורים ומוספים מביאים כי כן נקט הגר"נ קרליץ. ומה שכתב הח"ח בלשון "אפשר", יש שכתב שכך דרכו לפעמים בדבר מיוחד ללא מקור, לכתוב בלשון "אפשר". אכן הגר"ש הומינר בספרו עיקרי דינים השמיט דבר זה, וכתב שטעמו מפני שהח"ח כתב זאת כמסתפק, ועוד, שיכול לבא מזה מכשולים גדולים, שתמיד יאמר המספר שיש לו צער ומוכרח לספר, ועל האדם ליישב דעתו ולהימנע מלספר

ויש שהוסיף, שאף שיש סוברים שמהשעבודים המוטלים על

כתב המשנה ברורה: ויאמר שירת הים בשמחה וידמה בדעתו כאילו באותו יום עבר בים. והאומר בשמחה מוחלין לו עוונותיו. (משנ"ב סימן נא ס"ק יז)

נשתדל לומר "אז ישיר" בשמחה ונצייר בדעתנו כאילו אנו עוברים בים, ובכך נזכה שימחלו עוונות